

**МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ
ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА МУЗИЧНА АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ
ІМЕНІ П. І. ЧАЙКОВСЬКОГО**

**ОПЕРА ЯК ФІЛАРМОНІЙНИЙ ПРОЄКТ У ДІЯЛЬНОСТІ
МУЗИЧНОГО РЕЖИСЕРА**

(Спеціалізація «Режисер музичного театру»)

СПЕЦКУРС

Воронової Тетяни Олександрівни

Здобувачки ступеня докторки мистецтв
кафедри оперної підготовки та музичної
режисури

Творчий керівник – нар . Арт.України,

професорка **Ірина Даць**

Науковий консультант – докторка культурології,
в.о.завідувачки

кафедри теорії та історії

культури **Тетяна Кривошея**

ПЛАН:

- I. Жанрова специфіка опери в контексті інституційних спроможностей філармонії.
- II. Робота режисера над задумом філармонійного проєкту.
- III. Зasadничі позиції сценічного втілення оперного проєкту філармонійного формату.
- IV. Перелік рекомендованих джерел.

I. Жанрова специфіка опери в контексті розвитку режисерського театру.

1. Генеза жанру опери в контексті світової музичної культури.
2. Від театру лібретиста до театру режисера: шлях опери в аспекті культурного менеджменту.
3. Оперні реформи в історичному та музикознавчому дискурсах.
4. Видатні режисери-реформатори оперного жанру XX-XXI століть.
5. Сучасний підхід режисера до створення оперного проєкту.
6. Творчий потенціал філармонії як оперної локації.

II. Робота режисера над задумом філармонійного проєкту.

1. Режисер – автор та нарратор мистецької ініціативи середовища.
2. Методологія режисерської розробки оперного лібрето: від слова до музики і навпаки.
3. Дія та контр-дія в розстановці дійових осіб за конфліктом.
4. Наскрізність в логіці режисерського наративу майбутнього філармонійного проєкту.
5. Співвідношення форми та змісту в контексті режисерського задуму експлікації твору.

III. Засадничі позиції сценічного втілення оперного проєкту філармонійного формату.

1. Режисер та диригент – співавтори філармонійного проєкту.
2. Робота режисера із творчими колективами філармонії: від соліста до мімансу.
3. Режисура масових сцен у філармонійному проєкті.
4. Пластично - хореографічна складова проєкту.
5. Сценографія оперної вистави як зрине втілення конфлікту.
6. Сценічне світло – атмосфера простору опери.
7. Рекламна та промотивна підготовка філармонійного глядача.
8. Пост-продакшн та наслідкові спостереження проєкту.

Перелік рекомендованих джерел:

1. Абрамович М. Пройти крізь стіни/ Пер. з англ. О. Міхеда., Київ: ArtHuss, 2018. 384 с. Серія UkrainianArtBook
2. Актуальні проблеми музичного театру в контексті соціокультурних викликів сучасності: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. Київ, 2-3 березня 2020р./Нац. муз. акад. України імені П.І. Чайковського; ред.-упоряд. О.В. Касьянова. Київ, 2020. 256с.
3. Алішер А. В. Мистецтвознавча динаміка театральної сценографії. Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв, 2021. Вип. 2. С. 170-175.
4. Берегова О. М. Інтегративні процеси в музичній культурі України ХХ–ХХІ століть / Ін-т культурології НАМ України. Київ, 2013. 232 с.
5. Берегова О. Українська опера початку третього тисячоліття як дзеркало сучасної музичної комунікації//Науковий вісник Національної музичної академії України ім. П.І. Чайковського. Сучасний оперний театр і проблеми оперознавства: зб. статей/ред. упоряд. М. Р. Черкашина-Губаренко. Київ, 2010. Вип. 89. С.190-205.
6. Бистрякова Ю., Осадча А., Пільгук О. Інновації та технології в сучасному мистецтві//Вісник Львівської національної академії мистецтв, 2017. Вип. 32. С.189-199.
7. Веселовська Г. І. Новаторські мистецькі напрямки і течії в театральному процесі України першої третини ХХ століття: автореф. дис... д-ра мистецтвознав.: 17.00.02; НАН України, Ін-т мистецтвознав., фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського. Київ, 2007. 32 с.
8. Веселовська Г. І. Сучасне театральне мистецтво. Київ: НАКККіМ, 2014. 143 с.
9. Вовкун В. В. Спеціальні сценічні ефекти / В. В. Вовкун // Мистецтвознавчі записки. - 2015. - Вип. 28. - С. 189-195. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mz_2015_28_22.
10. Воронова Т. Взаємодія національного та міжнародного досвіду в інтеграційно-культуротворчих процесах сьогодення (на прикладі опери Дж. Пуччіні «Тоска»). Актуальні питання гуманітарних наук, 2024., вип. 76, т.1. С. 83-87.
11. Воронова Т. Опера Левка Колодуба «Поет» як вектор режисерської актуалізації образу Кобзаря в реаліях сьогодення. Українське музикознавство, вип. 47 (2021). С. 28-38.
12. Воронова Т. Практичне значення словесної складової опери в контексті розвитку режисерського театру ХХ–ХХІ століть, Вісник Київського національного університету культури та мистецтв. Серія: Музичне мистецтво, Т. 3, № 2 (2020).
13. Ганзбург Г. Вокальні переклади лібретних текстів як елемент мистецької історії України// Українська культура: Проблеми і перспективи. Харків, 2004. С.81-86.

14. Герасимова-Персидская Н. А. Музыка в слове: аналитические и когнитивные проекции // Науковий вісник Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського : зб. ст. Київ, 2003. Вип. 27. С. 3–11.
15. Глинська Л. Ірина Молостова: «Драма – це видовище розуму, опера – видовище почуттів». Арт лайн. 1999. №5–6. С.82–84.
16. Голубничий С. Специфічність підходів диригента у нетипових умовах утілення оперних вистав// Часопис Національної музичної академії України імені П.І.Чайковського. 2023. No1(58). С.129-140.
17. Даць І. В. Концепт підготовки режисерів музичного театру в Національній музичній академії України імені П. І. Чайковського//Актуальні проблеми музичного театру в контексті соціокультурних викликів сучасності: матер.міжнар.наук.-практ. конф. Київ – 2-3 березня 2020р./ НМАУ ім. П. І. Чайковського. Київ, 2020. С.155-162.
18. Даць І. В. Постать Ірини Молостової в контексті українського режисерського культурного простору. Культура і сучасність : альманах. 2022. № 1. С. 76–80.
19. Дембіцький С., Злобіна О., Костенко О. та ін. Українське суспільство в умовах війни. 2022 : Колективна монографія / за ред. Є. Головахи, С. Макеєва. Київ : Інститут соціології НАН України, 2022. 410 с.
20. Єрошенко О. В. Жанрові видозміни музичної вистави сучасного українського театру // Мистецька освіта і культура України ХХІ століття: євроінтеграційний вектор: зб. матер. міжнар. наук.-творч. конф., Одеса, Київ, Варшава, 12-13 травня 2016р. Київ: Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв, 2016. С. 135–138.
21. Іваницька Я. А. Оперна вистава як семіотичний об'єкт: автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства. 17.00.03 – музичне мистецтво/Національна музична академія України імені П.І. Чайковського. Київ, 2008. 17 с.
22. Ізуграфова Н. Слово як фактор жанрового генезису опери//Музичне мистецтво і культура: Науковий вісник Одеської державної музичної академії імені А.В. Нежданової. Одеса: Друкарський дім, 2004. Вип. 5. С.140-147.
23. Ільченко П. І. Режисерський задум оперної вистави крізь призму сучасної театральної естетики//Українське музикознавство, 2020. Вип. 46. С.45-57.
24. Касьянова О.В. Еволюційні модифікації танцювальних сцен у контексті генези української опери//Українське музикознавство, 2020. Вип. 46. С. 59-75.
25. Касьянова О. В. Особливості інтерпретації танцю в сучасній оперній виставі//Часопис Національної музичної академії України ім. П.І. Чайковського. Київ, 2011. №2(11). С.118-122.
26. Касьянова О. В. Поліфункціональність танцювальних сцен в оперній виставі // Часопис Національної музичної академії України імені П.І. Чайковського, 1(58). С. 112-128.
27. Кияновська А. Опера як ринок: вистава як маркетинговий хід// Науковий вісник Національної музичної академії України ім.

- П.І. Чайковського. Сучасний оперний театр і проблеми оперознавства: зб. статей/ред. упоряд. М.Р. Черкашина-Губаренко. Київ, 2010. Вип. 89. С.47-57.
28. Клековкін О. THEATRICA : Лексикон. Київ: Фенікс, 2012.
29. Клековкін О. Данило Лідер: Людина та її простір. Διάλογος : Вибрані місця з листів, розмов і записників. Київ: Арт Економі, 2016.
30. Клековкін О. Парадокс Курбаса: Історико-етимологічний конспект/ Інститут проблем сучасного мистецтва НАМ України. К.: Арт Економі, 2014. 176 с.
31. Коваленко Ю. Сучасна режисура в українському театрі музичної комедії// Часопис Національної музичної академії України імені П.І. Чайковського, 2009. №3(4). С. 69-75.
32. Коваленко Ю. Проблеми вітчизняної режисури театру музичної комедії в контексті імпортованої режисури/Вісник Львівського університету. Серія мист-во. Вип.16 (ч.1), 2015. С.168-177.
33. Ковальчук О. В. Сценографічна практика у просторі ХХ століття: київські реалії. Київ: Фенікс, 2019.
34. Ковтуненко В. І. Український театр у період сучасних суспільних трансформацій (до проблеми визначення соціокультурних показників): автореф. дис. канд.мистецтвознавства. 17.00.01 – теорія та історія культури/Державна академія керівних кадрів культури і мистецтв. Київ, 2002. 18с.
35. Колесник Є. В Цілісність вокально-сценічного образу Катерини Ізмайлової в однойменній опері Дмитра Шостаковича // Українське музикознавство, 2020. Вип.46. С. 8-18.
36. Колодуб О. Творчі принципи організації оперної вистави//Олександр Колодуб. Життя, творчість, спогади/авт.-упоряд. І. Колодуб. Київ: Музична Україна, 2006. С.104-112.
37. Корнієнко Н. Лесь Курбас: репетиція майбутнього. Київ: Либідь, 2007. 328с.
38. Кондратьєва М. Мізансцена як засіб втілення режисерського бачення. Сучасне мистецтво, 2010. Вип. 7. С. 111-114.
39. Кравченко Д. Сучасний театральний мюзикл як явище видовищної культури/ Імідж сучасного педагога №10 (149), 2014. С. 47-50.
40. Кривошея Т. Візуальна антропологія в системі культурологічного знання/ Гілея: науковий вісник Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова, вип. 72, 2013. С.508-513.
41. Кривошея Т. Кураторський модус культурно-мистецької проектної діяльності в контексті «естетики взаємодії»// Феномен культури постглобалізму : зб. мат. II Міжнар. наук.-практ. конф., м. Маріуполь, 26 листопада 2021 р. : у 2 ч. / Маріуп. держ. ун-т ; гол. ред. Ю. С. Сабадаш ; упоряд. С. Янковський ; техн. ред. О.В. Дейниченко. Маріуполь : МДУ, 2021. Ч. I. 228 с.
42. Летичевська О.М. Хорове виконавство в оперній виставі: творчість Л.М. Венедиктова: монографія. Київ, 2018. 230с.: іл. .

43. Манько С. Б. Специфіка артистичної діяльності в процесі репрезентації на вітчизняній сцені мюзиклу та рок-опери // Аркадія. 2012. № 3 (34). С. 55–59.
44. Михайлова Н. М. Творчість і співтворчість у комунікативній системі режисер-хормейстер-актор// Часопис Національної музичної академії України ім. П.І. Чайковського. Київ, 2010. №2(7). С.91-95
45. Михайлова Н. М. Трансформація ролівої функції хору у музичній виставі (на прикладі театральної практики останньої третини ХХ-початку ХХІ століть): автореф. дис....канд.мистецтвознавства. 17.00.03 – музичне мистецтво/Харківський національний університет мистецтв імені І.П. Котляревського. Харків, 2011. 12 с.
46. Мерлін Б. Акторське мистецтво. Теорія і практика /пер. з англ. Харків: Гуманітарний центр, 2017. 256 с.
47. Нестьєва М. І. На противагу свавілля «режисерського театру». Аспекти історичного музикознавства – VI: Музика і театр в історичному часі та просторі. Харків: Харківський національний університет мистецтв імені І. П. Котляревського, 2013. С.272–289.
48. Нестьєва М. І. Режисер і композитор – односторонці чи супротивники?// Часопис Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського. Київ, 2012. №3 (16). С. 11–16.
49. Никоненко Р. Н. Пластична режисура в українському театральному мистецтві кінця ХХ-початку ХХІ століття: автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства. 26.00.01 – теорія та історія культури/Київський національний університет культури і мистецтв. Київ, 2021. 16с.
50. Походзей П. І. Синтез диригентсько-режисерської інтерпретації у втіленні оперного спектаклю (на прикладі Оперної студії НМАУ імені П.І. Чайковського) // Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв. Київ : Міленіум, 2017. № 2. С. 173–178.
51. Світовий та український музичний театр у контексті сучасного культурного дискурсу: матер. міжнар. наук.-практ. конф. Київ, 22-23 лютого 2021р./Нац. муз. акад. України ім. П.І. Чайковського; ред.-упоряд. О.В. Касьянова. Київ, 2021. 288с.
52. Солов'яненко А. Взаємодія режисера й диригента у процесі вирішення оперної вистави. Вісник Державної академії керівних кадрів культури і мистецтв, 2009. Вип. 2. С. 73-77.
53. Скрипка А.О. Шоу-технології як форма соціальної комунікації: автореф. дис. канд. соціологічних наук. 22.00.04 – Спеціальні та галузеві соціології/ Харківський національний університет ім.. В.Н. Каразіна, 2010. 17 с.
54. Черкашина-Губаренко М. Р. Деякі тенденції розвитку сучасного оперного театру// Часопис Національної музичної академії України імені П.І. Чайковського. Київ, 2009. № 3 (4). С. 17–22.
55. Черкашина-Губаренко М. Р. Європейський оперний театр нового тисячоліття: шляхи оновлення// Часопис Національної музичної академії України імені П.І. Чайковського. Київ, 2008. № 1. С. 118–125.

56. Черкашина-Губаренко М. Оперний театр у мінливому часопросторі: монографія. Харків, Акта, 2015. 380с.
57. Черкашина-Губаренко М. Р. Структурний аналіз оперного твору//Часопис Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського (стаття перша). Київ, 2009. №2(3). С. 58–76; (стаття друга). Київ, 2009. № 4(5). С. 142–153.
58. Шутько С. Роль театрального костюма у створенні художнього образу вистави. Часопис НМАУ ім. П. І. Чайковського, 2022. №3-4(56-57). С. 212-224.
59. Шутько С. М. Сучасна музична режисура – новаторство чи авантюризм? //Часопис Національної музичної академії України імені П.І. Чайковського. Київ, 2021. № 3-4 (52–543). С. 203–216.
60. Юдова-Романова К. В. Генератори сценічних ефектів як постановочний засіб художньо-образної виразності на сцені//Вісник Київського національного університету культури і мистецтв. Серія: Сценічне мистецтво, 2019. № 2. Т.2. С.179–193.
61. Юдова-Романова К. В. Експериментальний сценічний простір: проблеми класифікації// Вісник Київського національного університету культури і мистецтв. Серія: Сценічне мистецтво, 2021. № 1. Т.4. С.39–54.
62. Юдова-Романова К. В., Стрельчук В., Чубукова Ю. Режисерські інновації у використанні технічних засобів і технологій у сценічному мистецтві// Вісник Київського національного університету культури і мистецтв. Серія: Сценічне мистецтво, 2019. № 1. Т.2. С.52–72.
63. Юдова-Романова К. В. Технічні засоби оформлення сценічного простору. Київ: КНУКіМ, 2017. 314 с.: іл.
64. Шейко В.М., Кушнарєнко Н.М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності: підручник. 5-е вид.,стер. Київ: Знання – Прес, 2006. 307 с.
65. Чеқан Ю. І. Інтонаційний образ світу. Київ : Логос, 2009. 227 с.
66. Чуньмей В. Художня специфіка жіночих образів оперного веризму у вокальному виконавстві. Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики освіти. Харків : Харківський національний університет ім. І. Котляревського, 2012. С. 383–393.
67. Carner, Mosco: Puccini: A Critical Biography (2nd ed.) Duckworth, 1974.
68. Gerardi Michele. Puccini: His international Art/ Michele Gerardi: translated by Laura Bassini, 2000., The University of Chicago., London.
69. Gisela Bock. Women's history and gender history: aspects of an international debate. *Gender and History*. 1989, Vol. 1 (1), p. 8.
70. Wilson G. Psychology for Performing Artists 2e: Butterflies and Bouquets: Wiley & Sons, Incorporated, John. 288 p.

